

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบกับสถานที่ท่องเที่ยวในหลายจังหวัดมีศักยภาพรองรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในปี พ.ศ.2547 ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแพทย์แห่งเอเชีย นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางมายังอำเภอเบตงมีความผันผวนอยู่บ้าง ซึ่งเกิดจากสาเหตุทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยว แต่ลักษณะทางกายภาพของอำเภอเบตง ยังน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นอกจากนี้อำเภอเบตง ยังมีศักยภาพในการรองรับตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจในการพัฒนาอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบครบวงจรและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกภาคส่วน ตามโครงการ “โครงการเมืองต้นแบบ สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นหนึ่งในเมืองนำร่องของโครงการ

การดำเนินการวิจัยในระยะที่หนึ่งเป็นการศึกษาวิจัยทางด้านอุปสงค์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
- 2) ศึกษาค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวมาเลเซียที่เต็มใจจะจ่ายเพื่อต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเบตง และ
- 3) ศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบต่ออุปสงค์ความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากแบบจำลอง logit แสดงให้เห็นว่า บริการท่องเที่ยวเชิง

สุขภาพในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สำคัญซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการใช้มาก 9 ลำดับแรก ประกอบด้วย 1) บริการเดินป่า ปีนจักรยาน ปีนเขา ชมธรรมชาติ 2) บริการเยี่ยมชมโบราณสถานและการท่องเที่ยวชุมชน 3) บริการอ่านหนังสือ ฟังเพลง ชมงานศิลปะ 4) บริการบ่อน้ำร้อนเบตง 5) บริการสปาและเสริมความงาม 6) บริการนวดแผนโบราณ 7) บริการท่องเที่ยวเชิงศาสนา 8) บริการอาหาร โภชนบำบัด และ 9) บริการตรวจสุขภาพ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการตัดสินใจเลือกใช้บริการแตกต่างกันไป ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ รายได้ อายุของนักท่องเที่ยว ช่องทางการรับสื่อ และที่พักแรม

ในขณะที่ผลการศึกษาค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวมาเลเซียที่เต็มใจจะจ่ายเพื่อต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเบตง พบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยรวมที่นักท่องเที่ยวเต็มใจจ่ายมีมูลค่าเฉลี่ย 2,587.8 บาทต่อคนต่อครั้ง โดยแบบจำลองสมการถดถอยหลายตัวแปรชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าการใช้จ่ายได้แก่ สัญชาติ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ ช่องทางการรับข้อมูล ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว ที่พักแรม ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ประสบการณ์การใช้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการเลือกใช้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่อำเภอเบตง ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียความเต็มใจจ่ายมีมูลค่าสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนั้นผู้ให้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเป็นลำดับแรก

นอกจากนี้ ผลการศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบต่ออุปสงค์ความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ยังชี้ให้เห็นว่า อุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่ต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง SARIMA with Intervention พบว่าเหตุการณ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในอำเภอเบตง ประกอบด้วย คือ 1) เมษายน 2547 เหตุการณ์สลายการชุมนุมที่มีสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี 2) ธันวาคม 2549 เหตุการณ์วางระเบิดธนาคาร 6 แห่งพร้อมกันในคืนวันที่ 31 ธันวาคมในอำเภอเมืองยะลา 3) มีนาคม 2550 เหตุการณ์ใช้อาวุธยิงถล่มรถตู้สายเบตง-หาดใหญ่ ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากในเขตอำเภอยะลา จังหวัดยะลา 4) กันยายน 2550 ระเบิดป่วนเมืองในหลายพื้นที่ของจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส โดยการวางระเบิดในที่จอดรถในศาลากลางจังหวัดยะลา 5) กุมภาพันธ์ 2553 เหตุระเบิดในอำเภอบันนังสตา โดยการจุดระเบิด เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบจุดเกิดเหตุ ริมถนนสาย 410 6) กุมภาพันธ์ 2557 เหตุระเบิดคาร์บอมบ์และเพลิงไหม้ ในเขตเทศบาลนครยะลา 7) สิงหาคม 2557 เหตุระเบิดหน้าโรงแรมฮอติเดย์ ฮิลล์ หรือ ฟุทูน่า ในเขตเทศบาลเมืองเบตง 8) กรกฎาคม 2558 เหตุการณ์ลอบวางระเบิดเสาไฟฟ้าแรงสูงในพื้นที่อำเภอ

ธารโต ส่งผลให้ไฟฟ้าดับทั่วเมืองเบตง ในขณะที่เหตุการณ์ระเบิดตลาดโต้รุ่งปัตตานี มีผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเบตงมากในช่วงเทศกาลต่างๆ ของทั้งไทยและมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมาก ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นเทศกาลตรุษจีน เดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นวันหยุดราชการของประเทศมาเลเซียโดยเฉพาะวันประกาศอิสรภาพจากรัฐบาลอังกฤษ เดือนธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงปิดภาคการศึกษาในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวน้อยในเดือนพฤษภาคมและเดือนตุลาคม เนื่องจากเป็นเดือนที่ไม่มีวันหยุดราชการในรัฐที่อยู่ใกล้แนวชายแดนประเทศไทย

จากข้อค้นพบข้างต้น ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการพัฒนาการให้บริการของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพทั้ง 9 ประเภทข้างต้น เพื่อรักษาศักยภาพในการแข่งขัน ตลอดจนการพัฒนาบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอยู่เดิมให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยพิจารณาแนวทางการผสมผสานความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มสูงวัย ซึ่งที่มีกำลังซื้อบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูง อีกทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เพราะเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง มีแนวโน้มมากขึ้นตามลำดับ และในอนาคต สนามบินนานาชาติเบตง จะเปิดให้ดำเนินการอย่างเป็นทางการ ปัญหาความแออัดของการจราจรและที่จอดรถ ตลอดจนปัญหาขยะและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ย่อมเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ดังนั้นภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ จึงควรมีแผนการรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ตลอดจนพิจารณาการพัฒนาพื้นที่ตามแนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart city) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้พื้นที่มากยิ่งขึ้น

Abstract

Wellness tourism is gaining popularity with tourists all over the world. Since there are tourist attractions in many provinces of Thailand that have the potential to support the wellness tourism market, the Thai government saw opportunity and has therefore established a development strategy in 2004 to make Thailand the Asian medical hub. It is the beginning of the development of wellness tourism that has continued until today.

Betong district in Yala province is a destination for both Thai and foreign tourists, especially the Malaysians. Although the number of tourists travelling to Betong is fluctuated caused by both internal and external factors but the Betong still attracts tourist to travel. Moreover Betong has the potential to support the wellness tourism market. For this reason, we are interested in studying the economic feasibility of developing Betong as a wellness tourism destination. In line with government policies that intends to develop new tourist attraction to meet the needs of tourists by being environmentally friendly, strengthen stability and improve the quality of life of all sectors according to the “Model City Project – Triangle of stability, prosperity and sustainability” in which Betong is one of the pilot cities in this project.

The first phase of this research was a study of demand side. The objectives of this phase are

- 1) Studying the demand of Thai and Malaysian tourists for wellness tourism services in Betong
- 2) Studying the expenses of Thai and Malaysian tourists willing to pay for wellness tourism services in Betong and
- 3) Studying the impact of unrest situation on the demand for visiting Betong of Thai and Malaysian tourists.

The study of the demand of Thai and Malaysian tourists for wellness tourism services in Betong by logit model shows that the top 9 wellness tourism services which tourists want to use, consisting of 1) trekking, biking and sightseeing, 2) visiting archaeological sites and community-based tourism, 3) reading listening to music and visiting art streets, 4) visiting

Betong hot spring, 5) spa and beauty service, 6) traditional massage service, 7) religious tourism service, 8) food and nutrition therapy and 9) physical check-up service. The key factors that affect the decision to use each wellness tourism services are tourists' income, age, media channels and accommodation.

The study of the expenditures of both Thai and Malaysian tourists that willing to pay for wellness tourism services in Betong found that the average expenditures for wellness tourism services that tourists are willing to pay is 2,587.8 baht per person per trip. The multiple regression model pointed out that Important factors that affect expenditures include nationality, age, religion, education, occupation, income level, channels of information receiving, type of travelling, accommodation, travel expenses, experience in using wellness tourism services and the use of wellness tourism services in Betong. The results also show that expenditures for wellness tourism services that Malaysian tourists are willing to pay are higher than Thai tourists. Therefore, wellness tourism service providers in the area should place importance on the development of health tourism products to meet the needs of Malaysian tourists first.

In addition, the study of the impact of the unrest situation on the demand for traveling to Betong District, Yala Province of Thai and Malaysian tourists also shows that the tourism demand of Thai and Malaysian tourists for travelling to Betong has been affected by the unrest situation. From the analysis using the SARIMA with Intervention model, it was found that the events affecting the decision to travel Betong consist of 1) April 2004, the event at Krue Se mosque. 2) December 2006 Incident bombing 6 banks at the same time on the night of 31 December in Muang, Yala 3) March 2007, an armed attack on the Betong-Hat Yai road causing many deaths in Yaha District, Yala Province. 4) September 2007 city bombing in many areas of Pattani, Yala, Narathiwat province, bombing in a parking lot in the Yala City Hall. 5) February 2010, the bombing in the Banangstar district near road 410 6) February 2014 bombing of a car bomb and a fire 7) August 2014 bombing in front of the Holiday Hill Hotel or Futuna in Betong Municipality 8) July 2015 The event of the bombing of a high voltage electricity in the area of Than To District resulting in power shortage throughout Betong. While, the bombing

at Pattani night market is the only situation that affected the number of Thai tourists traveling to Betong.

Both Thai and Malaysian tourists come to travel in Betong District during various festivals. Malaysian tourists will come to travel a lot during February which is the month of Chinese New Year, August, which has public holidays in Malaysia, especially the Independence day and December, which is the end of the academic year in Malaysia. While Malaysian tourists travel less in May and October which are the month without holidays in Malaysia states near the Thai border.

From the above findings we therefore recommend to develop the wellness tourism services of the 9 potential activities mentioned above in order to maintain competitiveness of Thai tourism as well as to develop the existing wellness tourism services to better respond to the needs of tourists by integrating cooperation between government sectors and private agencies in the management of tourist attractions in this area.

In addition, Betong should be given to the development of tourist attractions for the elderly tourists who have high purchasing power as well as the development of the natural tourist attractions that it is a favorite of Islamic tourists, who are the majority of tourists visiting Betong. However, the study indicates that the number of tourists traveling to Betong is likely to increase and in the future, Betong International Airport will be officially open. Traffic and parking problems as well as problems of waste and environmental degradation will increase as well. Therefore, public and private sectors in the Betong should have a plan for the growth of tourists by considering the city development base on the concept of "smart city".